

”עד אז רק קראתי על דברים כאלה בספרים...”

סיפורו של אורי אורלב

שיעור ליום הזיכרון לשואה ולגבורה

מיועד לתלמידי בתי הספר היסודיים

משך הפעילות: שעה וחצי

מבנה השיעור

- רציונל
- פתיחה
- החיים שלפני המלחמה
- פרוץ המלחמה
- החיים בגטו
- עלייה לארץ
- סיכום

רציונל:

העיסוק בסיפור האישי, נמצא ביסודה של התפיסה החינוכית הגילית של בית הספר המרכזי להוראת השואה. המערך מתאים לתלמידי בתי הספר היסודיים בכך שהוא מאפשר להם לעקוב אחרי סיפור אחד שלם. בכך התלמיד מזדהה עם דמות היחיד ובאמצעותו מתוודע לקשיים, לדרכי ההתמודדות ולמושגים המאפיינים את אותה תקופה.

מערך זה יתחקה אחר סיפורו האישי של אורי אורלב, ניצול שואה, שהפך לימים לסופר ומתרגם ומבוסס על ספרו “משחק החול”. פרקי חייו מסופרים מנקודת מבטו של אורי הילד. חלומותיו, תקוותיו ושאיפותיו קרובים לליבם של ילדים ודמותו מעוררת הן אמפטיה והן הבנה של סוגיות חשובות בתקופת השואה כגון, החיים בגטו, מחבוא מפני הגירוש, מות אימו ועוד.

פתיחה

אורי אורלב נולד בשנת 1931 בוורשה, פולין כיזי הנריק אורלבסקי. כולם קראו לו יורק. כילד קטן יורק לא ידע שהוא יהודי. כשפרצה המלחמה עם גרמניה הנאצית, בספטמבר 1939, גויס אביו לצבא הפולני. יורק ומשפחתו המורחבת עברו לגטו, בנובמבר 1940 עם רוב יהודי ורשה. אחרי כמה שנים בגטו, בהן עבדה אימו באחד מבתי החרושת, חלתה ומתה בינואר 1943. מרגע זה דודתו טיפלה באחיו קז'יק ובו: בפברואר 1943 הבריחה אותם סטפה

לאיזור הפולני של ורשה וכאשר פרץ המרד בגטו, באפריל, יורק וקאז'יק כבר היו חבויים כחודשיים בחדר באחד הבניינים. לאחר מכן, מפחד הגרמנים וחיפושיהם, הועברו האחים לבית מבודד בכפר, בו הוחבאו במרתף חשוק שבועות ארוכים, עד קיץ 1943, והורשו לצאת רק בשעות הלילה. משם, הם עברו יחד עם דודתם למחנה הריכוז ברגן בלזן, שם שהו כשנתיים. דודתם סטפה הצליחה להשיג עבורם אישורי כניסה לארץ ישראל ולאחר מסע ממושך, הגיעו לארץ ונקלטו בקיבוץ גניגר. לימים הפך אורי לסופר ובין ספריו הרבים פרסם גם את ספור חייו.

למורה:

הקטעים מספרו של אורי אורלב המשולבים במערך מיועדים לקריאה עם התלמידים. כמו כן, נוספו למערך קטעים המספרים את קורות חייו של אורלב. כדאי שקטעים אלו יסופרו לתלמידים על ידי המורה.

נוף ילדות – החיים שלפני המלחמה:

"נולדתי בוורשה בשנת 1931. אבי היה רופא. אני רצייתי להיות נהג חשמלית. רצייתי לעמוד נשען על הכיסא הגבוה ליד ידית ההיגוי ולהזהיר עוברים ושבים, כרכרות, עגלות ומכוניות בלחיצת רגל על דוושת ברזל שהפעילה פעמון בעל צלצול נעים לאוזן. עד שהבנתי שהשוטר הרבה יותר חזק, במיוחד שוטר התנועה, שבהנפת ידו מורה לכלי הרכב לעצור או לנסוע, והחלטתי שאהיה שוטר. [...]

זמן קצר אחרי שנולד אחי עברנו לכפר מפני שאמא ביקשה להרחיק אותנו מרחובות העיר הגדולה. מהלכלוך, הקללות, החיידקים. נכנסנו לגור בבית חדש, דו-משפחתי. אבא נסע כל בוקר למרפאה שלו בעיר והיה חוזר מאוחר בלילה. היינו מבליים אתו רק בימי ראשון. בקיץ הוא היה חותר אתי בסירה או בקייק ובחורף היינו יוצאים שנינו לעשות סקי. כדי לראות את אבא הייתי קם מוקדם [...] הבאתי לאבא את נעליו אחרי שהתלבש ואחר כך ישבנו לאכול ארוחת בוקר".¹

- כיצד הייתם מתארים את ילדותו של יורק לפני המלחמה? אלו משפטים בקטע מסייעים לכם להבין זאת?

כאמור, זופיה ומקסימיליאן, הוריו של יורק, עברו להתגורר בכפר זמן קצר אחרי הולדת אחיו קז'יק על מנת להתרחק מרחובות העיר הגדולה ולחיות במרחבים הפתוחים. אביו היה רופא ואמו עזרה לו במרפאתו בעיר. יורק אהב לקרוא ספרים ולשחק במשחקי הרפתקאות יחד עם אחיו הצעיר. עם הגיע הילדים לגיל בית הספר, חזרה משפחת אורלובסקי להתגורר בביתם הישן בוורשה. בשנת 1939 פרצה מלחמת העולם השנייה והגרמנים פלשו לפולין ולעיר הבירה וורשה.

¹ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 7-8.

"ואז פרצה המלחמה..." – פרוץ המלחמה

"קראתי הרבה ספרים עוד לפני המלחמה. [...] אהבתי ספרים על מלחמות והרפתקאות מסמרות שיער. אהבתי ספרים על גיבורים מבוגרים או ילדים שעוברות עליהם תלאות על תלאות והם סובלים סבל רב עד שהכל בא על מקומו בשלום. ספר שנגמר רע היה ממלא אותי חלחלה שחשתי עוד זמן רב אחרי שגמרתי לקרוא אותו. [...] וככל שקראתי יותר, כך גברה קנאתי בכל אותם גיבורים המתוארים בספרים. למה לי לא קורה שום דבר? ואז פרצה המלחמה."²

"האם התעוררתם פעם בבוקר ולא רציתם לקום וחשבתם הלוואי שיקרה משהו, למשל שיהיה לכם חום, או אפילו שתפרוץ איזו מלחמה קטנה, או איזו סערה לא מזיקה מאוד, אבל שיהיה בה די כדי להמשיך לישון? והנה זה קרה לי באמת. באו גרמנים ואני נפטרתי מבית הספר."³

וכך חודש של הפצצות, נמלטנו בעור שיננו מהבניין הגדול שעלה בלהבות. ראיתם בוודאי באחד הסרטים עיר בוערת, להבות פורצות מחלונות הבתים, ונשמע רעש קורות העץ המתפצחות מהחום. [...] קול נפץ רועם של קירות מתמוטטים. רצנו ברחוב. אימא החזיקה בידי ובידו של אחי. הגיצים שנפלו עלינו נדלקו שוב ושוב על מעילו של אחי. [...]

אחרי שנמלטנו מהרובע הנוער נגררנו זמן רב ברחובות חשוכים ולשווא התדפקנו על שערי הבתים. השוערים נעלו את השערים כדי למנוע מאלפי הפליטים להתפרץ לחצרות וחדרי המדרגות.⁴

- כיצד מתוארים בספרים מלחמות? איך ראה יורק בדמיונו את עולם החלומות?
- כיצד חווה יורק את פרוץ המלחמה?

למורה:

מומלץ להדגיש בפני התלמידים שיורק ניסה ליצור בעזרת דמיונו וסיפורי ההרפתקאות הרבים שקרא מעין מקום מפלט, שהגן עליו מפני החוויה הטראומטית של פרוץ המלחמה והשינויים הרבים בחייו בעקבות זאת. אפשר לחדד כאן את הניגוד הנורא בין המלחמה, שהיא בסופו של דבר משהו אכזרי, לבין ילד פגיע. על ההבדל בין הדברים עליהם קוראים בספרים, לבין מה שקורה באמת במציאות. שהרי יורק, שקרא כל כך הרבה ספרי מלחמות והרפתקאות וייחל להרפתקה שתקרה גם לו, ניצב בסופו של דבר כילד קטן מול אכזריות ההפגזות והמוות.

"הנה זה קורה גם לי..." - החיים בגטו:

עם פרוץ המלחמה גויס אביו של יורק לצבא הפולני. בהוראת הגרמנים, עברו יורק בן ה-9 ומשפחתו יחד עם רוב יהודי וורשה להתגורר בגטו בסוף שנת 1940. גטו ורשה היה אזור מגורים מבודד ליהודים בלבד בו התגוררו בצפיפות רבה כ- 450 אלף יהודים. תנאי החיים בגטו היו קשים מאוד: יהודים רבים מתושבי הגטו חלו ומתו

² אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 15-16.

³ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 14.

⁴ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 16,25.

מרעב ומצבם של הילדים היה קשה במיוחד. כדי להתמודד עם מציאות החיים הקשה בגטו, המציאו לעצמם יורק וקז'יק סיפורים:

"הגרמנים דחסו לגטו חצי מיליון יהודים מוורשה ומכל הסביבה ואחרי שסגרו את האזור בחומות פשטו במקום רעב ומחלות [...] כל בוקר קיבלתי מאמא כריך לארוחת עשר [...] הלכתי לגברת לנדאו [המורה] מרחק די גדול דרך רחובות הגטו [...] ראיתי בדרך את המתים שהוצאו למדרכה לפנות בוקר, מכוסים בעיתונים [...] בגלל הרעב ברחובות היו מי שנקראו החטפנים. הם היו חוטפים כל דבר שאפשר לאכול [...] ויום אחד חטפן לבוש סחבות חטף לי את החבילה."⁵

"יום אחד המצאתי לעצמי סיפור שהמלחמה, השואה, כל זה לא מתרחש באמת. זה רק חלום שאני חולם. אני בנו של קיסר סין ואבי הקיסר ציווה להעמיד את מיטתי על במה גדולה והושיב סביבי 20 [...] חכמים [...] אבי ציווה עליהם להרדים אותי ולגרום שאחלום את החלום הזה כדי שבבוא היום, כאשר אירש את כיסאו של אבי, אדע כמה רעות המלחמות, מהם הרעב והיתמות, ולא אעשה מלחמות. לסיפור הזה היה ביקוש גדול אצל אחי. כל פעם שקרה משהו, כשנוצר מצב מאיים ומפחיד והיינו נתונים לסכנה מיידית, היה אחי משדל אותי לספר לו את הסיפור..."⁶

- איזה תפקיד ממלאים המשחק והדמיון בחייו של יורק בגטו?
- מה ניתן ללמוד מהקטע על הקשר של יורק עם אחיו קז'יק?

למורה:

חיי היום יום ותנאי הקיום הבלתי נסבלים בגטו הגבירו אצל יורק את ההישענות על דמיונו, מה שסייע לו, ולו במעט, בהתמודדות עם מצבו. יורק שיתף את אחיו בעולם הדמיון וכך, בעצם, ניסה להגן בתור אח בכור על אחיו הצעיר. חשוב להדגיש בפני התלמידים שיורק באותה תקופה היה רק בן 11, כאשר נאלץ לקחת אחריות על אחיו הצעיר. זוהי תופעה רווחת בתקופת השואה של חילוף תפקידים בין המבוגרים לילדים במשפחה – במקרים רבים, ההורים, אשר גורשו או עבדו במשך שעות ארוכות, לא יכלו לתפקד כדמות הבוגרת המלווה ומדריכה את הילד. במקרים אלו הפכו ילדים רבים למעין "ילדים מבוגרים".

שני הקטעים הבאים עוסקים בחיי היום יום של יורק בגטו. קראו אותם וענו על השאלות הנלוות:

"אחרי הביקור אצל הדודה הלכתי תמיד לבקר את סבתא שלי מפני שהיא הייתה מרחמת עלי ונותנת לי חצי זלוטי לנסוע הביתה בריקשה. אהבתי לנסוע בריקשה, במיוחד אם היתה מרופדת ומקושטת בקישוטי זהב ופנעמונים קטנים. אמא אסרה עלי לנסוע בריקשות מרופדות בגלל הכינים שעלולות היו להיות בריפוד. הכינים העבירו בגטו את מחלת טיפוס הַבֶּהָרוֹת ואנשים רבים מתו כל יום מן המחלה הזאת. אמא הרשתה לי לנסוע רק

⁵ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 25-28.

⁶ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 34.

בריקשות שהספסל שלהן עשוי מעץ. אבל אני רציתי להרגיש כמו מלך, ורק ירדתי במרחק מה לפני הבית כדי שאמא לא תתפוס אותי במקרה.”⁷

”יום אחד ריחמתי על אותו ילד מסכן שישב בשער הבית שלנו וצעק כל הזמן בקול הולך ודועך:
”חתיכת לחם, [...] חתיכת לחם...” ואף אחד לא ריחם עליו. אולי מפני שהיו כל כך הרבה ילדים כאלה בכל מקום.
עמדתי קצת יותר רחוק, הושטתי את היד ואמרתי בקול חזק:
”נדבה לילד עני... נדבה לילד עני...”
ולתדהמתי נתנו לי האנשים כסף. [...]
תוך זמן קצר קיבלתי די הרבה כסף, והפיתוי היה גדול להיכנס לחנות הצעצועים הקטנה ממול וסוף סוף לקנות לעצמי אולר. אמא סירבה לקנות לי אולר. היא אמרה שאֶפְצֵע או שאֶפְצֵע את אחי. בסוף חשבתי שזה לא יהיה הוגן. לא בגלל זה פשטתי יד. נתתי את כל הכסף לילד, חזרתי הביתה וסיפרתי לאמא בגאווה רבה מה שעשיתי. [...]

- מדוע רצה יורק לנסוע בריקשה, למרות איסוריה של אימו?
- מה אפשר ללמוד על התבגרותו של יורק בגטו מן הקטעים אלה? התייחסו להחלטות שהוא מקבל.

למורה:

בקטע הראשון מתאר יורק את עצמו במעין סיטואציה ילדותית, בה הוא ממרה את פי אמו ונוסע בריקשה מרופדת על מנת "להרגיש כמו מלך", למרות הסכנה בדבר ואיסוריה של אמו. בניגוד לכך, עולה מן הקטע השני תחושת האחריות של יורק והבנה עמוקה יותר של המציאות הקשה הסובבת אותו. הוא מפנים את מציאות החיים בגטו ומתגבר על גחמותיו הילדותיות בהחלטתו לסייע לילד נזקק.

”רוב הגטו כבר היה ריק...” - הגירויים מהגטו והחיים במסתור:

בשנת 1942 החלו הגרמנים לגרש את יהודי ורשה למחנות ובגטו נמצאו בתים רבים ריקים, כתזכורת לתושבים שגורשו. היהודים שנותרו בגטו הועסקו בבתי מלאכה שונים וניסו להמשיך ולקיים את עצמם בתנאים הקשים ששררו בגטו. הילדים המעטים שנשארו בגטו, בודדים, חיו, בפחד מתמיד מן הגירויים והיו צריכים להתחבא כדי לא להיתפס. כאשר עבדה אמם בבית החרושת, היו יורק וקז"ק מתחבאים עד לשובה. יורק בן ה-11, תיאר את אוירת הפחד במסתור:

”שנאתי להסתתר ולהקשיב איך מחפשים אותנו. זה היה מפחיד אותי עד מוות. זה הפחיד אותי גם כשהיינו מסתתרים יחד עם מבוגרים. ישבנו לפעמים מכווצים בעליית הגג או במחסן. חסום בארון או בכוך מאחורי קיר לבנים. אי אפשר להשמיע הגה, ורק שומעים את המחפשים, את הצעדים שלהם, את הנקישות על הקירות – ימצאו – לא ימצאו – ואסור להשתעל או להתעטש – והגרון בדיוק מגרד או שמדגדג באף.”⁸

⁷ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 29.

⁸ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 32.

"אני הייתי טרזן מפקד העולם, ואחי לא היה אחי אלא אויבי בימי מלחמה וחזר להיות אחי העומד בראש ארץ שכנה בימי שלום. לכל אחד מאיתנו היה צבא גדול, ובמשך שש שנות המלחמה האמיתית ניהלנו אנחנו משחק מלחמה משלנו. את צורת המשחק קבעו התנאים – אם זה היה בלילה, או במקום חשוך במחבוא, פשוט היינו מדברים, מה אני עושה בצבא שלי ומה אחי עושה בצבא שלו. כשיכולנו לשחק במשך היום על הרצפה היינו עורכים מלחמות של ממש בחיילי עופרת או בצבאות כלי שח או בערימות עצמות של קלפי משחק שהבאתי מדירות המגורשים בבתים השכנים"⁹

- עם אלו קשיים נאלצו יורק ואחיו להתמודד בשעות אלה?
- כיצד הם התמודדו עם הקשיים?

למורה:

אפשר לתת לתלמידים לנסות ולהבין מתוך הקטע מה הייתה 'שגרת' חייהם של יורק וקאז'יק. אמנם, יורק מתמקד בקטע הזה במשחקי המלחמה המרתקים אותם ערכו, אך סיפור המסגרת של הקטע מתאר מלחמה ארוכה, מחבוא חשוך, בו אפשר רק לדבר בלחש ודירות ריקות של אנשים שגורשו מהגטו על ידי הגרמנים למקום לא נודע.

"מה יהיה עם הילדים..." – מות אמו והמעבר לחזקת הדודה

בשלב זה, הפכו חייהם של יורק וקז'יק קשים ומסוכנים. אחרי תקופה ממושכת של עבודה קשה ותנאי חיים בלתי-נסבלים בגטו, חלתה זושיה, אמו של יורק. היא אושפזה בבית החולים של הגטו במצב קשה ובסופו של דבר נפטרה:

"אמא חלתה [...] והיא נלקחה לבית החולים היהודי בגטו. אנחנו נשארנו עם דודה סְטֶפָה. בערב לפני שאמא איבדה את הכרתה היא שכבה במיטה וראשה כאב חזק מן הרגיל. הן חשבו שאני ישן ודיברו ביניהן. אמא אמרה:
"מה יהיה עם הילדים אם לא אחזיק מעמד?"
"אל תדאגי, זושיה", אמרה דודה סְטֶפָה, "אני אקח את הילדים."
ואז אמא אמרה:
"סְטֶפָה, תיקחי אותם יחד אתך תמיד, לטוב ולרע."
ודודה סְטֶפָה הבטיחה וקיימה את הבטחתה.
[...]

כל עוד אמא חיתה חשבתי, הרגשתי, שישנה איזו דמות שקופה ששומרת עלי כל הזמן. כמעט שיכולתי להבחין בה חומקת, מזווית העין. אבל לא הצלחתי לראותה אף פעם ממש. אחרי זמן מה החליפה אמי את הדמות המסתורית והיא בעצמה שמרה על שנינו.¹⁰

⁹ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 31.
¹⁰ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 35.

- כיצד מנסה יורק להתמודד עם הפרידה מאמו?
- האם דרך התמודדות זו דומה או שונה מהתמודדות עד עכשיו עם המציאות הקשה בגטו? כיצד דמות אימו ממשיכה לסייע לו בהמשך?

עם מות אמו, הבריחה סטפה את יורק ואחיו לאזור הפולני של ורשה, ולאחר מכן הם הוחבאו בכפר במרתף חשוך במשך שבועות ארוכים. בסופו של דבר, בשנת 1943, הועברו יורק ואחיו למחנה ברגן בלזן. בידה של הדודה עלה להשיג עבורם מסמכי אישור לעליה לארץ ישראל והם נאלצו להיפרד. מרגע זה נאלצו האחים לעמוד ברשות עצמם.

"יורק, הקשב, [...] מחר כבר לא תהיה דודה שתסביר לך כל דבר. שים-לב, כאן אני שמה רק אוכל להמשך הדרך. בתרמיל של קאז'יק ישנם רק בגדים [...] ובתרמיל זה אני מכניסה לך אוכל לראשית הדרך, סנדוויצ'ים, תשגיח שלא ישבו עליי. להיכן הכנסת את הפנקס? אל תאבד אותו חלילה. יורק, אתה צריך להיות עתה אדם מבוגר, אתה מבין? [...]"

אתה מבטיח לי? ושתלבשו בערבים את אפודות הצמר [...]"

"שלא תעיזו לומר את גילכם הנכון, הזכירה להם [...]"

"אתה נולדת בשלושים-וחמש ואתה בשלושים-ושלוש. זיכרו, אחרת לא יהיה לכם די זמן ללימודים, ותצטרכו תיכף ללכת לעבודה... אתם לא כמו כל הילדים. אתם הפסדתם שש שנות מלחמה."

קאז'יק התרפק עליה ושתק." 11

"יורק כתב יומן. בעמוד הראשון כתב באותיות דפוס:

אולי?

"מדוע אולי?"

"מפני שתמיד אמרנו שאולי ניצל."

"אתה רוצה לכתוב על כל המלחמה?"

"כן, אמר יורק." 12

- אילו הוראות נותנת הדודה לילדים? מדוע?

- למה היא מכינה את האחים?

למורה:

יש להדגיש בפני התלמידים שיורק וקאז'יק נותרו ללא הורים. עד כה ניסתה דודתם למלא תפקיד זה ולדאוג לצרכיהם. כעת, עם עלייתם לארץ, הם נאלצו להיפרד ולהתמודד עם קשיי החיים ללא הדרכה וליווי של דמות בוגרת שתדאג להם. ההוראות כווננו ברובן ליורק שבהיותו האח הבכור, עליו הוטלה האחריות לדאוג לאחיו הצעיר, למרות שהוא בן 13 בלבד.

¹¹ אורלב אורי, חיילי עופרת, ספריית פועלים, הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מרחביה 1967, ע"מ 210-211.
¹² אורלב אורי, חיילי עופרת, ספריית פועלים, הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מרחביה 1967, ע"מ 198.

"ילדותי השנייה" - העלייה לארץ

לאחר מסע ארוך הגיעו שני האחים לישראל, שם הם נשלחו לקבוץ גניגר. בקיבוץ קיבלו האחים שמות עבריים, יורק הפך לאורי וקז'יק הפך ליגאל.

"המקום הזה קיבוץ היה מקום מוזר ביותר. בלילה הראשון שהגענו הושיבו אותי על הדשא הגדול שלייד חדר האוכל, מסביב התאספו כל דוברי הפולנית במקום ואני סיפרתי להם מה היה במלחמה. במשך כמה שעות איש לא זז ולא הוציא הגה. נשמע רק קולם של הצרצרים ולפעמים געיית פרה או נביחת כלב מרחוק. ורק הכוכבים נעו בשמים מעל צמרות הברושים. הקיבוץ הפך לי לבית חדש והשנים המעטות שלמדתי בבית הספר במוסד הקיבוצי הפכו לילדותי השנייה".¹³

- כיצד מתוארת חווית העלייה של אורי? ומדוע?
- קראו את הקטע הבא וחשבו: מדוע חווייתו הראשונה של אורי הקיבוץ הייתה לנקודת מפנה בחייו?

למורה:

חשוב לציין שמכל חווייתו הרבות של אורי עם העלייה לארץ, הוא בחר לתאר דווקא את חוויית העדות לפני אנשי הקיבוץ. יש לשים לב שהחוויה מתוארת באופן חיובי למרות הזיכרונות הקשים שהוא נושא עמו.

יורק אורלבסקי שינה את שמו לאורי אורלב. הוא התחתן וכיום הוא אב ללי, דניאלה, איתמר ומיכאל וסבא של אליה ושואל. אורי היה לסופר שכתב ספרים רבים, ביניהם ספרי ילדים.

"אינני יודע אם הכתיבה עוזרת לי להתגבר על העבר. אני יודע רק שאני לא יכול לדבר, לספר ולחשוב על מה שקרה כאדם מבוגר. או במילים אחרות: כאשר אני נזכר, אני נעשה שוב הילד שהייתי, והכול חוזר ומופיע לנגד עיני כמובן מאליו. האיש שאני היום מוכרח להתהלך בזהירות עם הזיכרונות האלה כי הם יכולים להיות מסוכנים מאוד. זה כאילו אני הולך על פני אגם קפוא, וכל הזמן נשמר שלא לדרוך יותר מדי חזק. זאת אומרת שלא לדבר או לחשוב על מה שקרה בעיני המבוגר שאני עכשיו. זה עלול להיות כמו קפיצה על קרח דק. הקרח עלול להישבר ואז אשקע לתהום. ואני יודע שאולי לעולם לא אוכל לחזור"¹⁴

למורה:

העדות הראשונה שאורי נתן בקיבוץ עם עלייתו ארצה נושאת משמעות רבה ומהווה עבורו נקודת מפנה. מנקודה זו, הוא מבין שהעלאת סיפורו על הכתב לא רק מנציחה את סיפורו וסיפור משפחתו בשואה, אלא אף מסייעת לו בהתמודדות עם מוראות העבר.

¹³ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 45.

¹⁴ אורלב אורי, משחק החול, ע"מ 48.

סיכום:

ילדותו של יורק, מלאת החופש, הדמיון והספרים, נקטעה בבת אחת עם פרוץ המלחמה. החיים בגטו, בעיקר עבור הילדים, היו קשים מאוד – בנוסף לתנאי הקיום הנוראיים בגטו, לרוב לא היה מבוגר שידריך אותם וישמור עליהם רוב שעות היממה. מה גם, שהילדים נאלצו להתמודד עם המראות הקשים של חיי היום יום בגטו והפרידה מקרובי משפחה יקרים שגורשו. יורק ניסה, ואף הצליח לרוב להתגבר על קשיים אלו בעזרת דמיונו העשיר. הסיפורים שסיפר וההרפתקאות שהמציא לו ולאחזו היוו נקודות עוגן בחייו ואפשרו לו להרים את ראשו, ולו במעט מעל המים הגועשים של תקופת השואה. בזכות דרך התמודדות נפלאה זו שאימץ לעצמו הפך אורי לסופר המשתמש בכתיבה כדרך לזכור את העבר ולספר עליו.

במסגרת הפעילויות המוצעות לתלמידי כיתות ה' ו' ביד ושם, מציעה [מגמת ההדרכה](#) של בית הספר המרכזי להוראת השואה סיור באתר יד ושם בעקבות סיפורו של אורי אורלב [משחק החול](#).

הסיור מפגיש את התלמידים עם סיפורו האישי והמשפחתי של ילד אחד במהלך תקופת השואה ויכול להוות פעילות מקדימה או משלימה למערך השיעור ולטקס המוצעים להלן.

לפרטים ניתן לפנות לרכזת המדור היסודי בטל: 02-6443558 או במייל:

Limor.bar-ilan@yadvashem.org.il

